

Asia: VN/12603/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

1. Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja luovuttaminen

Onko asiakas- ja potilastietojen käsittelystä ja luovuttamisesta säädetty riittävän selkeästi ja tarkasti? Jos ei ole, miten säännöstä pitäisi muuttaa?

Liikennevakuutuskeskus (LVK) on liikennevakuuttamisen lakisääteinen keskusyhteisö, joka toimii liikennevakuutuksen toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselimenä.

LVK pitää kannatettavana, että lainsäädäntöä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä päivitetään vastaamaan digitalisaation yhteiskunnassa ja toimintaympäristössä aiheuttamaa muutosta.

LVK pitää erittäin tärkeänä, että ehdotetun lain 21 § mahdollistaa asiakastietojen sähköisen välittämisen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen avulla myös lakisääteisten vakuutusten tarpeisiin. Sosiaali- ja terveystoimessa ei pääsääntöisesti laadita lausuntoja liikennevakuuttajia varten, vaan liikennevakuutuksen etuuskäsittelyssä hyödynnetään po-tilaslain mukaisia potilasasiakirjoja (laki potilaan asemasta ja oikeuksista 2 § 5-kohta ja 12 §) sekä jossain määrin myös lähtökohtaisesti muita tahoja varten laadittuja lausuntoja, kuten esimerkiksi työeläkelaitoksille laadittuja ns. B-lausuntoja tai Kansaneläkelaitokselle laadittuja ns. C-lausuntoja. Joissain tilanteissa etuuskäsittelyssä on välttämätöntä hankkia myös sosiaalihuollon asiakirjoja, kuten vammaispalvelulain (laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista) perusteella laadittuja palvelusuunnitelmia.

Koska liikennevakuutuksen etuuskäsittelyssä hyödynnetään pääsääntöisesti sellaisia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakirjoja, joita ei ole laadittu liikennevakuutusyhtiöitä varten, pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että laki mahdollistaa asiakastietojen välittämisen liikennevakuutusyhtiöille myös sellaisten asiakirjojen osalta, jotka on laadittu muuta kuin liikennevakuutuksen etuuskäsittelyä

varten. HE-luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 85) on viitattu mm. työeläkelaitosten tiedonsaantioikeuteen sellaisten asiakirjojen osalta, jotka on laadittu muita kuin työeläkelaitoksia varten. Selvyyden vuoksi perusteluissa tulisi työeläkelaitosten lisäksi mainita myös liikennevakuutusyhtiöt ja tapaturmavakuutuslaitokset. Lisäksi katsomme, että myös säädöstekstiä tulisi 21 §:n osalta tarkentaa vastaamaan selkeämmin perusteluissa esitettyä.

Sekä julkisen- että yksityissektorin terveydenhuollon toimintayksikön on lain mukaan toimitettava oma-aloitteisesti liikennevakuutusyhtiölle potilaslain mukaiset potilasasiakirjat liittyen sellaisiin tutkimus- tai hoitotoimenpiteisiin, joista terveydenhuollon toimintayksikö laskuttaa vakuutusyhtiötä (liikennevakuutuslain 56 § ja 58 §). Lakiluonnos ei nähdäksemme mahdollista tietojen luovuttajan omasta aloitteesta tapahtuvaa tietojen toimittamista, koska asiakirjan voi lakiluonnoksen 21 §:n nojalla välittää vain asiakkaan tai vastaanottajan lakiin perustuvan pyynnön perusteella. LVK pitää perusteltuna, että hoitolaitoksella olisi mahdollisuus myös näissä tilanteissa mahdollisuus välittää potilasasiakirjoja vakuutusyhtiöille valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen avulla, jonka johdosta esitämme säännöstä muutettavaksi tältä osin.

Liikennevakuutuksen etuuskäsittelyssä voi olla välttämätöntä hankkia asiakastietoja myös siltä osin, kuin tiedot eivät liity vakuutustapahtuman seurauksiin. Esimerkiksi vahinkoa kärsineen muuta terveydentilaa kuin liikennevahingon välittömiä seuraamuksia koskevat tiedot ovat välttämättömiä arvioitaessa muun vamman tai sairauden osuutta henkilövahingon syntyyn taikka henkilövahingon vaikutusta työkyvyn alenemaan. Tällaisia muita terveydentilaa koskevia ja korvausasian ratkaisemiseksi välttämättömiä tietoja voidaan joskus tarvita useilta lääketieteen erikoisaloilta sekä pitkältä ajalta ennen liikennevahinkoa. Edellä mainitut tiedot liikennevakuutusyhtiöt saavat hoitolaitoksista ja viranomaisilta salassa-pitovelvollisuutta ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä pyytämällä (liikennevakuutuslain 82 §).

Liikennevakuutuksen korvaustoiminnassa asiakastietojen välittäminen voi siis perustua joko vakuutusyhtiön tietopyyntöön tai terveydenhuollon toimintayksikön lakisääteiseen ilmoitusvelvollisuuteen. Toiseksi liikennevakuutuksen korvaustoiminnassa hyödynnettävät asiakirjat laaditaan pääsääntöisesti muuta tarkoitusta kuin liikennevakuutuksen etuus-käsittelyä varten. LVK pitää tärkeänä, että tietojen välitys vakuutusyhtiöiden, viranomaisten ja hoitolaitosten välillä valtakunnallisen tietojärjestelmäpalvelun avulla olisi jatkossa mahdollista kaikissa edellä mainituissa tilanteissa. Edellä mainituin perustein LVK esittää lakiluonnoksen 21 §:n muuttamista seuraavilta osin:

21 §

Asiakastietojen välittäminen valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden avulla sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolelle

Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen avulla voidaan välittää todistuksia, lausuntoja ja muita asiakastietoja sisältäviä asiakirjoja sille sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuoliselle toimijalle, jota varten asiakirja on laadittu ja tai jolla on muutoin oikeus saada se lain nojalla salassapitosäännösten estämättä. Asiakirjan voi välittää asiakkaan tai vastaanottajan lakiin perustuvan pyynnön taikka tiedon luovuttajan lakiin perustuvan tiedonantovelvollisuuden perusteella. Asiakasasiakirjojen välittäminen toteutetaan valtakunnalliseen tietojärjestelmäpalveluun kuuluvan kysely- ja välityspalvelun avulla.

2. Tahdonilmaukset

Tiedonhallintapalvelua koskevaan 11 §:ään on lisätty uusi kohta liittyen muihin asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon kytkeytyviin palveluihin ja asiakastietojen käsittelyyn liittyvistä tahdonilmauksista. Tiedonhallintapalveluun voisi tallentaa esimerkiksi henkilön vastustuksen hänen tietojensa käytöstä biopankkitoiminnassa. Onko tahdonilmauksista käsittelystä ja luovuttamisesta säädetty riittävän selkeästi ja tarkasti? Jos ei ole, miten säännöstä pitäisi muuttaa?

-

3. Erityissuojattavat asiakirjat

Lain 9 §:stä poistettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksenantovaltuus siitä, mitkä asiakasasiakirjat on luokiteltava erityistä suojasta edellyttäviksi. Lain mukaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitos antaisi määräykset valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen toteutuksen edellyttämistä tietojärjestelmien olennaisista vaatimuksista ja määrittää asiakasasiakirjojen tietosisällöt ja tietorakenteet sekä tietorakenteissa valtakunnallisesti hyödynnettävät koodistot. Pitäisikö erityissuojattavista asiakirjoista säätää asiakastietolaissa ja potilasasiakirja-asetuksessa? Onko erityissuojattavista asiakirjoista säädetty riittävän selkeästi ja tarkasti? Jos ei ole, miten säännöstä pitäisi muuttaa?

-

4. Omätietovaranto

Lain 12 §:ssä säädettäisiin, että henkilö voi antaa suostumuksensa siihen, että palvelunantajalle voidaan luovuttaa omätietovarannossa olevia hyvinvointitietoja sosiaali- ja terveyspalvelujen toteuttamiseksi. Onko hyvinvointitietojen luovuttamisesta säädetty riittävän selkeästi ja tarkasti? Jos ei ole, miten säännöstä pitäisi muuttaa?

-

5. Omätietovaranto

Lain 19 ja 21 §:ssä säädettäisiin, että henkilöllä on oikeus saada omat asiakas- ja potilastietonsa omätietovarantoon ja edelleen hyvinvointisovelluksiin hyödynnettäviksi. Onko asiakas- ja potilastietojen luovuttamisesta omätietovarantoon säädetty riittävän selkeästi ja tarkasti? Jos ei ole, miten säännöstä pitäisi muuttaa? Pitäisikö omätietovarantoon liittyvät hyvinvointisovellukset sertifioida?

-

6. Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen käytöstä perittävät maksut

Esityksen 47 §:ssä esitetään muutettavaksi valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden käytöstä perittävien maksujen perusteita siten, että Kansaneläkelaitoksen tulisi toimittaa arvio seuraavien neljän vuoden kustannuksista yhden vuoden sijasta. Muutoksella tavoitellaan sitä, että merkittävien, valtakunnallisten tietojärjestelmäpalveluiden hoidon edellyttämien investointien kustannukset voidaan huomioida useamman vuoden jaksotuksella niin, etteivät kustannukset kasaannu yksittäiselle vuodelle. Onko maksuihin liittyvistä menettelyistä säädetty riittävän selkeästi ja tarkasti? Jos ei ole, miten säännöstä pitäisi muuttaa?

-

7. Rekisteröidyn oikeus rajoittaa käsittelyä

Olisiko asiakastietolaissa säädettävä siitä, että rekisteröidyn oikeutta käsittelyn rajoittamiseen voitaisiin rajoittaa silloin, kun rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden (EU:n yleinen tietosuoja-asetus 18 art 1 kohta a alakohta)?

-

8. Muut huomiot

Voitte kirjoittaa muut huomionne tähän

-

Tuulensuu Antti
Liikennevakuutuskeskus